

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า การจัดการศึกษาและการดำเนินการศึกษาเพื่อทวยราษฎรเป็นหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการได้รับการศึกษาอบรมภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แต่รัฐอาจกระจายอำนาจมอบให้ท้องถิ่น หรือให้ออกชนจัดการศึกษาได้ ประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๓ ซึ่งในข้อ ๓ บ่งไว้ว่า "รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่เอกัตภาพ เพื่อเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถ ที่จะประกอบอาชีพและทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ" นอกจากนั้นแผนการศึกษาชาตินฉบับนี้ ยังถือหลักว่า "รัฐพึงใช้วิธีแบ่งแรงคือ รัฐจัดเองบ้าง และส่งเสริมให้คณะบุคคลหรือเอกชนจัดบ้าง แต่ให้อยู่ในความควบคุมของรัฐบาลและภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ"^๒

ดังนั้น เอกชนจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชาติขึ้นอย่างมากมาย และอยู่ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งความจริงเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชาติ

^๑ กองเผยแพร่การศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ, เอกสารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ, ฉบับที่ ๖ (พระนคร, โรงพิมพ์ ร.ส.พ., ๒๕๐๔), หน้า ๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

มาเป็นเวลานานแล้ว แต่การจัดการศึกษาของเอกชนในระยะเริ่มแรกนั้น ยังไม่มีระบบในการจัดการศึกษามากนัก การจัดการศึกษาของเอกชนที่เรียกว่า "โรงเรียนราษฎร์" ซึ่งต้องมีการขออนุญาตจัดตั้งและรัฐเข้าไปควบคุมดูแล มีระเบียบแบบแผนในการจัดที่แน่นอนนั้น ได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๘ กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานโรงเรียนราษฎร์ ได้ออกเป็นระเบียบและคำสั่ง เพื่อบังคับให้โรงเรียนราษฎร์ปฏิบัติตามในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ นับเป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแรก โดยมีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อจัดวางการปกครองโรงเรียนราษฎร์และชำระรายกรองด้วยตัวบทกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ได้เคยประกาศใช้บังคับอยู่ก่อนแล้วนั้น เข้าไว้ด้วยกัน พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ใช้เป็นบรรทัดฐานในการควบคุม และส่งเสริมโรงเรียนราษฎร์ในปัจจุบัน คือพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๗ ซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ เป็นต้นไป เรียกว่าพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๘

เนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๓ ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาของประเทศไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ให้แน่นอนว่า จะให้เอกชนเข้ามามีส่วนจัดมากน้อยเพียงใด จัดระดับใดมาก ระดับใต้อย่างไร ทำให้การควบคุมและส่งเสริมโรงเรียนราษฎร์ ไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนในทางปฏิบัติ จึงปล่อยให้เป็นเรื่องของเอกชนจัดทำการศึกษาตนเองอย่างไม่มีขอบเขต

๓. สำนักงานปลัดกระทรวง, กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ, (พระนคร : ครูสภา, ๒๕๑๓), หน้า ๓๖.

๔. ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, เล่มที่ ๙๒ ตอนที่ ๔๘, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘.

จำกัด และก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา^๕ เช่นปัญหาคุณภาพของการศึกษา ปัญหา
ความประพฤติของนักเรียน ปัญหาครูโรงเรียนราษฎร์ เป็นต้น

นอกจากนี้โรงเรียนราษฎร์ยังตกเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่า เก็บค่าเล่าเรียนไม่
เหมาะสมกับคุณภาพของโรงเรียน เป็นการเอาเปรียบผู้เรียน ทำให้เกิดความไม่เป็น
ธรรม ในปี พ.ศ.๒๕๑๗ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงได้จัดระดับ
มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ขึ้น โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับดี
ระดับปานกลาง และระดับพอใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการที่จะส่งเสริมการจัดการศึกษาของ
เอกชนให้มีคุณภาพสูงขึ้น และเป็นช่องทางในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์
ในอนาคตด้วย ระดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ทั้งสามระดับนี้ แต่ละ
ช่วงก็จะไปสอดคล้องกับอัตราค่าธรรมเนียมการเรียนที่กำหนดไว้ และเกณฑ์ที่สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้เริ่มประกาศใช้กับโรงเรียนราษฎร์ทุกโรงเรียน ตั้งแต่ปี
การศึกษา ๒๕๑๘ เป็นต้นไป

การศึกษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ และ
สังคมของประเทศ โดยการผลิตประชาชนคนไทยที่มีคุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามเป็น
พลเมืองที่มีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบ มีสุขภาพจิตดี ร่างกายแข็งแรง เป็น
ผู้มีบุคลิกภาพแห่งความเป็นประชาธิปไตย^๖ และมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่
ทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างดี การที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับ

^๕ สมชัย วุฑฒิปรีชา, สตีล อัครเศสธาระ, พอคู สุวรรณทัต, สภาพปัจจุบัน
และปัญหาการจัดการศึกษาเอกชนของประเทศไทย, เอกสารประกอบการพิจารณาบทบาท
ของเอกชน, (พระนคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, ๒๕๑๗), หน้า ๕.

^๖ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กระทรวงศึกษาธิการ, การวิ-
จัยเพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน, (พระนคร : สำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาเอกชน, ๒๕๑๘), หน้า ๑.

^๗ UNESCO, Investment in Education in Thailand, (Bangkok, 1967), p.226.

คุณภาพของการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ และคุณภาพของการศึกษาจะดีเพียงใต้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงเรียนในหลาย ๆ ลักษณะ เช่น การจัดโปรแกรมการศึกษา ให้สนองวัตถุประสงค์ของการศึกษา การจัดกิจกรรมนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ การจัดบริการห้องสมุด เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การแนะนำแนวให้กับเด็กที่มีปัญหา การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

แต่การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะแก้ปัญหาของบุคคลและสังคมได้ทุกอย่าง การศึกษาที่เหมาะสมจะต้องเกื้อกูลให้บุคคลและสังคมบรรลุจุดหมายอันพึงปรารถนาได้ การศึกษาจะต้องพัฒนาคนในชาติให้เข้าใจ และมีความกระตือรือร้น ที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนรู้จักใช้และพิทักษ์สิทธิและหน้าที่ของตน ด้วยจุดหมายอันนี้ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา จึงได้ระบุหลักการในการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาไว้ในข้อ ๔ ว่า "การศึกษาจะต้องสนับสนุนการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตย"^{๑๐}

โรงเรียนจึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดหมายของชาติ เตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครอง

^{๑๐} พวงทอง ไสยวรรณ, "เกณฑ์ประเมินผลเพื่อรับรองวิทยฐานะโรงเรียนมัธยมศึกษา", (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, แผนกวิชาวิจัยการศึกษา คณะบัณฑิตศึกษาศาสตร์, ๒๕๑๔), หน้า ๓๑.

^{๑๑} สิบปนนท์ เกตุทัต, แนวทางปฏิรูปการศึกษาดำเนินรัฐบาลในอนาคต, รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, (พระนคร: โรงพิมพ์ในเครือโปรดักชัน, ม.ค.๑๔) หน้า ๓๑

^{๑๒} สิบปนนท์ เกตุทัต, การศึกษาเพื่ออะไร, เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาที่จะมีต่อสังคมในอนาคต, (พระนคร: คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๑๔), หน้า ๒

เพราะถ้าประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการของกลุ่ม ขาดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของสถาบันประชาธิปไตยและความสามารถในการดำรงชีวิต ตลอดจนการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมด้วยกันแล้ว รากฐานของระบบการปกครองของประเทศชาติก็จะล้มเหลว

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาในระดับกลาง อันเป็นบ่อเกิดของปัญหาหลายอย่าง และในขณะเดียวกันการศึกษาในระดับนี้ จะช่วยแก้ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจของประเทศชาติ^{๑๑} และเป็นระดับการศึกษาที่คำนึงถึงเอกัตภาพ เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ^{๑๒} บุคคลที่ผ่านการศึกษาระดับนี้เป็นอย่างดี จะมีพื้นฐานความรู้เพียงพอ ที่จะประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้ ในระดับกลาง ทั้งยังจะช่วยทำให้สังคมมีระเบียบยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษานั้นมีขึ้นเพื่อ

- ๑. พัฒนาสติปัญญา (Intellectual Development)
- ๒. พัฒนาจิตใจ (Moral Development) ในด้านความมีระเบียบวินัย ศีลธรรมและศาสนา ค่านิยมและจรรยาของชนชั้นกลาง
- ๓. ความเป็นพลเมืองดี (Citizenship)
- ๔. สุขภาพอนามัย (Physical Health)
- ๕. สุขภาพจิตหรืออารมณ์ (Mental or Emotional Health)
- ๖. การดำรงชีวิต อย่างมีความสุข (Enjoyment of Living)
- ๗. ชีวิตครอบครัว (Family Living)
- ๘. ความชำนาญในการทำงาน (Occupational Competence)

^{๑๑} กอ สวัสดิคัพานิชย์, "การมัธยมศึกษา", วารสารการศึกษาแห่งชาติ, ๓ (ตุลาคม, ๒๕๑๑), หน้า ๑.

^{๑๒} กรมวิสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, "การมัธยมศึกษา" ประมวลบทความเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา, (พระนคร : ครูสภา, ๒๕๑๓), หน้า ๘ - ๘.

๗. ชีวิตในครอบครัว (Family Living)

๘. ความสามารถในด้านอาชีพ (Occupational Competence)^{๑๓}

ดังนั้นโรงเรียนไม่เพียงแต่จัดการศึกษาให้ความรู้ทางด้านวิชาการเท่านั้นแต่ยังต้องรับผิดชอบในการจัดเตรียม ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตสำหรับเยาวชนผู้ซึ่งจะได้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

วิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคนโดยตรง พลเมืองทุกคนจำเป็นต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความเข้าใจพื้นฐานในเรื่ององค์การระหว่างชาติ กล้าแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น วิชาหน้าที่พลเมือง จะช่วยให้เด็กรู้จักค้นคว้าในปัญหาของสังคมและการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้ดีขึ้น จอห์น แบ็ปติสต์ (John Baptist)^{๑๔} กล่าวว่า การเป็นพลเมืองคือนั่นเองมาจากมีทัศนคติที่ถูกต้องและมีนิสัยที่ดี ซึ่งการเป็นพลเมืองคือนำมาซึ่ง การที่ทำให้ตัวเองมีความสุข และช่วยนำความสุขนี้ไปสู่ผู้อื่นที่รอบ ๆ ตัวเองด้วย เพื่อจะช่วยโลกให้ดีขึ้น วิชาที่จึงนับว่ามีความสำคัญต่อเยาวชนไม่น้อยกว่าวิชาอื่น ๆ ตามที่จุดประสงค์โดยทั่วไปของวิชาหน้าที่พลเมืองในฐานะเป็นวิชาหนึ่งในหมวดสังคมศึกษา กล่าวได้ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมอื่น ๆ ได้ดี

^{๑๓}. Krug, Edward A. The Secondary School Curriculum (New York: Harper & Row Company, 1960), pp. 81.

^{๑๔}. John, Baptist Neo.F.S.C. Fundamental Civics, (Kualer Lumper: Anthonian Store San Berhad, 1967), pp. 5

๒. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ที่จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ
๓. เพื่อให้มีความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม
๔. เพื่อพัฒนาความรู้และความซาบซึ้งในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบ

ของพลเมือง

๕. เพื่อส่งเสริมให้มีความสนใจและเข้าใจในเชื้อชาติ ศาสนา
๖. ให้มีความรักชาติอย่างฉลาด^{๑๕}

เนื่องจากประเทศไทย มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การปกครองระบอบนี้เป็นที่พอใจของประชาชนส่วนมาก ดังนั้นในวิชาหน้าที่พลเมือง จึงมุ่งหวังที่จะปลูกฝังให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ โดยปลูกฝังในค่านิยมปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรักษาและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ

๑. ศึกษาให้เข้าใจซาบซึ้งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนี้ ให้เห็นว่ามีคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร

๒. เมื่อมีความเข้าใจการปกครองระบอบนี้แล้วก็พึงมีความรู้สึกเลื่อมใสสนับสนุนการปกครองระบอบนี้ให้มีอายุยั่งยืนตลอดไป

๓. เมื่อบุคคลใดหรือคนกลุ่มใด มาพยายามทำลายการปกครองระบอบนี้ ก็ต้องช่วยกันป้องกัน

๔. ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบการปกครองระบอบนี้โดยเคร่งครัด เช่นไปลงบัตรออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนสภาจังหวัด สภาเทศบาล และสภาตำบลทุกครั้ง อย่าให้ขาดได้ หากเห็นว่าตนเองมีความสามารถจะเป็นสมาชิกสภาต่าง ๆ เหล่านั้นได้ ก็ควรรับสมัครเลือกตั้ง

^{๑๕}. Bent, Rudyard K. and Kronenberg, Henry H. Principles of Secondary Education (New York: Mc. Graw-Hill Book Inc., 1966), p. 236.

๕. ฟังเอาใจใส่ในกิจการของบ้านเมืองไว้ หากเห็นการใดไม่ดี ก็
ควรแสดงความคิดเห็น คัดค้าน หากเห็นการดีก็ควรสนับสนุน ทั้งนี้ก็ควรปฏิบัติตาม
หน้าที่ของพลเมืองที่ควยความสงบตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผน ^{๑๖}

นอกจากมุ่งหวังที่จะปลูกฝังการเป็นพลเมืองที่ตั้งกล่าวแล้ว จะเป็นการสม
ควรอย่างยิ่งที่จะประพาศติและปฏิบัติตามหน้าที่ต่อประเทศชาติให้ถูกตามวัฒนธรรมด้วยคือ

๑. มีหน้าที่รักชาติ หมั่นระลึกถึงชาติเสมอ และมีความเห็นแก่ตัวน้อย
ลง แต่เห็นแก่ชาติมากขึ้น จนกลายเป็นนิสัย เช่น จะคิดหลีกเลี่ยงไม่เสียภาษี ก็นึก
ถึงชาติว่าชาติจะเสียหายจึงไม่หลีกเลี่ยง

๒. มีหน้าที่ช่วยกันรักษาและส่งเสริมธรรมเนียมประเพณีอันดีของชาติไว้
มิให้สูญไป เช่นการทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

๓. มีหน้าที่ช่วยกันส่งเสริมนโยบายของชาติ เช่นใช้ของที่ผลิตขึ้นในประ
เทศไทย เป็นต้น

๔. มีหน้าที่ช่วยกันบำรุงรักษาและถนอมใช้สาธารณสมบัติของชาติ มิให้
สิ้นเปลืองและสูญไปโดยไร้ประโยชน์ เช่น ไม่เผาป่าไม้เพื่อทำไร่ เป็นต้น

๕. มีหน้าที่ช่วยกันขจัดเหตุที่เป็นภัย หรือแม้แต่ข่าวอุกุศลต่าง ๆ ที่ทำให้
คนในชาติเกิดความเข้าใจผิดและแตกสามัคคีกัน

๖. มีหน้าที่ร่วมมือกันสร้างนิสัยอันดีงามใหม่ไว้เป็นลักษณะประจำของคน
- ชาติไทย เช่น นิสัยรักสงบ เชื่อเพื่อเชื่อแผ่ ชยันขันแข็งต่อกรงาน กล่าวหาญ
อดทน รักเกียรติของชาติ และมีวินัย เป็นต้น ^{๑๗}

^{๑๖}. เอื้อ บุษปะเกศ หงสกุล, "หน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อประเทศไทย", หนังสื
อแบบเรียนหน้าที่พลเมืองมัธยมศึกษาตอนต้น (พระนคร. : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า
๘๕ - ๘๖.

^{๑๗}. เอื้อ บุษปะเกศ หงสกุล: เรื่องเดิม, หน้า ๘๕.

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายของวิชาหน้าที่พลเมือง มิได้มุ่งหมายแต่เพียงจะให้นักเรียนมีความรู้ตามหลักวิชาเท่านั้น แต่จุดประสงค์ใหญ่อยู่ที่การปฏิบัติตน แสดงความเป็นพลเมืองดี ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

แต่ปรากฏว่าในปัจจุบัน ผลการเรียน-การสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ยังมีได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นักที่กล่าวเช่นนี้เพราะปัจจุบันนับแต่เหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา นักเรียนส่วนใหญ่ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนโรงเรียนราษฎร์) ได้สร้างปัญหาทางสังคมขึ้นมิได้หยุด อันก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคมทั่ว ๆ ไป จากสถิตินักเรียนก่อการทะเลาะวิวาท^{๑๘} เฉพาะในปีการศึกษา ๒๕๑๓ ปรากฏมี ๕๕ ครั้ง แต่แต่ละครั้งจะมีผู้ได้รับบาดเจ็บ และถึงกับล้มตายก็มี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเช่น ยกพวกไปปาระเบิด เข้าไปในโรงเรียนที่ผิดใจกันบ้าง ก่อเหตุร้ายในโรงเรียนอื่น หรือทำร้าย จนเกิดชกต่อยกันบ้าง และวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๑๓ นักเรียนไพศาลศิลป์ ๒ คน ปาระเบิดเข้าไปในรถรับ-ส่งนักเรียน โดยตั้งใจจะทำร้ายนักเรียนอำนวยการ แต่ถูกศิษระนักเรียนโรงเรียนวรบุตร ๑ คน ถึงแก่ความตาย ต่อมาในวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๑๓ นักเรียนอำนวยการ ๖ คน นั่งรับประทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง มีนักเรียนไพศาลศิลป์กลุ่มหนึ่งประมาณ ๒๐ คน ใช้อาวุธปืนยิง และเข้าตีศิษระนักเรียนอำนวยการ มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ และในวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๑๓ นักเรียนโรงเรียนราษฎร์กลุ่มหนึ่ง ยึดรถประจำทางและโยนระเบิดขวดเข้าไปในรถทำให้นักเรียนในรถได้รับบาดเจ็บและถึงแก่ความตาย ๑ คน

เหตุการณ์เหล่านี้ได้เกิดขึ้นอยู่เนือง ๆ ทำให้ประชาชนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องด้วยได้รับความเดือดร้อนไปตาม ๆ กัน บุคคลที่สามารถกระทำการดังกล่าวได้นั้น นับได้ว่าเป็นผู้ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยิ่ง ไม่รู้จักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเอง

^{๑๘} กองควบคุมและติดตามการปฏิบัติงาน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สถิตินักเรียนก่อการทะเลาะวิวาท ปีการศึกษา ๒๕๑๓ (พระนคร : กองควบคุมและติดตามการปฏิบัติงาน, ๒๕๑๔), หน้า ๑.

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการสะสมอาวุธ เช่น ปืน ลูกกระเบิด เป็นต้น เพื่อก่อการทะเลาะวิวาท หรือแก๊งค์ค้ายาการปะระเบิด หรือก่อการวุ่นวาย กับกลุ่มนักเรียนที่เคยทะเลาะกันมาหรือที่มีความไม่พอใจต่อกัน

การกระทำของนักเรียนเหล่านี้ นับเป็นปัญหาที่น่าวิตกห่วงใยอยู่มาก ทั้งนี้ เพราะในปัจจุบันผู้จบการศึกษาจากโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปีการศึกษา ๒๕๑๖ มีจำนวนประมาณ ๘๑,๖๓๘ คน ในปีการศึกษา ๒๕๑๗ ประมาณ ๘๕,๓๖๒ คน^{๑๘} ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติในอนาคต

ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นข้อบกพร่องของการจัดการศึกษาอบรม หลักสูตร แบบเรียน การเรียนการสอนในโรงเรียน โดยเฉพาะวิชาหน้าที่พลเมืองซึ่งเป็นวิชาที่จะต้องฝึกฝนนักเรียนให้รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจในค่านิยม การเมือง การปกครอง ตลอดจนการกอบประโยชน์ที่จะทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนราษฎร์ว่าเป็นอย่างไร จะสอดคล้องตามข้อสมมุติฐานหรือไม่ว่า การที่นักเรียนมีปัญหาตามที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น เนื่องมาจากลักษณะการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียนราษฎร์มีปัญหา ผู้วิจัยหวังว่าข้อค้นพบหรือผลวิจัยนี้ อาจจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนราษฎร์ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๘}. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, กระทรวงศึกษาธิการ, สถิติจำนวนโรงเรียนราษฎร์ จำนวนครู และจำนวนนักเรียน (พระนคร : กองทะเบียนและสถิติ, ๒๕๑๘).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหน้าทพลเมืองในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนราษฎร์ระดับต่าง ๆ ซึ่งแบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอนว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพียงใด
๒. เพื่อศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูสอนวิชาหน้าทพลเมือง หัวหน้าสายวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตลอดจนขอเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน แบบเรียน และเทคนิคการสอนวิชาหน้าทพลเมือง
๓. เพื่อศึกษาความสนใจและความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหน้าทพลเมือง
๔. เพื่อหาขอเสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาหน้าทพลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนราษฎร์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับการศึกษาการเรียนการสอนวิชาหน้าทพลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๑๘ ในด้านต่าง ๆ คือ เนื้อหาวิชา วิธีการสอน อุปกรณ์การสอน และการนำความรู้ไปใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเก็บข้อมูล เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองอันจะเป็นแนวทางให้ครู หัวหน้าสายปรับปรุงการสอนวิชาให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ตัวอย่างประชากรที่เป็นครู ผู้ทำหน้าที่สอนประจำวิชาหน้าที่พลเมือง และครูหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาของ โรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๓ โรงเรียน เท่านั้นโดยคิดเพียง ๑% ของจำนวนโรงเรียนราษฎร์ระดับต่าง ๆ ที่แบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่มีอยู่ทั้งหมด ตัวอย่างประชากรที่เป็นครู รวม ๖๖ คน ส่วนตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานครชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เท่านั้น ทั้งนี้เพราะเห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นชั้นสูงสุดของมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งได้เรียนรู้เนื้อหาและผ่านการเรียนวิชามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ ซึ่งจะสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนรวมประมาณ ๕๐๐ คน ทั้งชายและหญิง โดยคิดเพียง ๕% ของจำนวนนักเรียนที่มีอยู่ทั้งหมด รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้นประมาณ ๕๖๖ คน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ครูสอนวิชาหน้าที่พลเมือง อาจนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนราษฎร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. กระทรวงศึกษาธิการ และผู้บริหารอาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และแบบเรียนให้ดียิ่งขึ้น

๓. เป็นแนวทางสำหรับผู้วิจัยอื่น และผู้ที่สนใจในการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในการวิจัยต่อไป

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร เพียง ๓๓ โรงเรียน ซึ่งมีตัวอย่างประชากรเป็นครูโรงเรียนละ ๒ คน นักเรียน ๕๐๐ คน เป็นชาย ๒๕๐ หญิง ๒๕๐ คน เท่านั้น ผลของการวิจัย อาจจะถือเป็นตัวแทนของโรงเรียนในเขตจังหวัดอื่น ๆ ไม่ได้ทั้งหมด เพราะมีสภาพบางอย่างที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลต่อการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียน เป็นต้นว่า สื่อมวลชน และโอกาสที่เด็กจะพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาหลักสูตร แบบเรียน ประมวลการสอน และคู่มือครูวิชา หน้าที่พลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการทำแบบสอบถาม

๒. สร้างแบบสอบถามเพื่อถามครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมือง ๑ ชุด และสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนราษฎร์ ๑ ชุด นำไปสอบถามตัวอย่างประชากรที่เลือกไว้ในโรงเรียน คือ ครูที่สอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียนราษฎร์ระดับต่าง ๆ ซึ่งแบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ประมาณ ๖๐ คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประมาณ ๕๐๐ คน

๓. นำแบบสอบถามไปให้นักเรียนจำนวนหนึ่งทดลองตอบ (Pretest) เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วจึงส่งไปสอบถามประชากรที่คัดเลือกไว้

๔. การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว จึงนำมาแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์เพื่อตีความความถี่เห็นเหล่านั้น โดยคิดเป็นร้อยละ และหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางและอธิบายประกอบ

คำจำกัดความ

การเรียน การสอน หมายถึงการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรและประมวลการสอน รวมทั้งการจัดตัวบุคคลในการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วย

วิชาหน้าที่พลเมือง หมายถึงวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งมุ่งจะสอนให้เด็ก รู้จักหน้าที่พลเมืองที่ทุกคนพึงมี และพึงปฏิบัติต่อสังคม และประเทศชาติ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียนราษฎร์ ในกรุงเทพมหานคร ทั้งชายและหญิง

โรงเรียนราษฎร์ หมายถึง โรงเรียนของเอกชน องค์กรหรือมูลนิธิ สอนตามหลักสูตรสามัญ ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรสามัญที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ และอยู่ภายใต้ความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย